



Lýdia Ferová (* 1938)

Lýdia Ferová sa narodila v Nitre v pohnutých časoch blížiacej sa druhej svetovej vojny. Rodinu so židovským pôvodom čoskoro zasiahla politika antisemitizmu. Lýdiin otec sa ocitol v prvom transporte do Osvienčimu. V júni 1942 bola deportovaná do pracovného tábora v Novákoch aj pamätníčka so svojou mamou. Po roku sa režim v tábore uvoľnil a deti mohli tábor na nejaký čas opustiť. Pamätníčkin strýko zobral neter k sebe do Banskej Bystrice a podarilo sa mu zariadiť, aby sa už do pracovného tábora nevrátila. Po vypuknutí Slovenského národného povstania sa však musela ukrývať v kláštore. Lýdiina mamička bola nakoniec presunutá do koncentračného tábora v Osvienčime, našťastie sa jej podarilo aj tu prežiť. Po vojne sa pamätníčkina mama druhý raz vydala a rodina sa presťahovala do Leopoldova. Počas štúdia baníckej priemyslovky v Banskej Štiavnici sa zoznámila so svojim budúcim manželom Jánom Ferom. Školu nakoniec nedokončila a presťahovala sa za Jánom, ktorý dostal umiestenku v Příbrami. Dnes sa pomaly vracia k svojim židovským koreňom, žije v Tišnove a občas navštevuje židovskú náboženskú obec v Brne.

 príbeh

 podcast

Aktivita 1: Deti a holokaust

skupinová, hromadná aktivita

Cielová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

3 vyučovacie hodiny + čas na pozretie filmu

Téma:

2. svetová vojna, holokaust, detstvo, filmové spracovanie problematiky holokaustu, príbehy 20. storočia

Ciel:

Zaoberať sa témou holokaustu je náročné, ale potrebné aj pre žiakov stredných a základných škôl. Vybrané aktivity majú za cieľ priblížiť, ako do života tých najmenších zasiahla perzekúcia a diskriminácia na princípe „rasy“. Prepojením životného príbehu s poznatkami z tzv. „veľkých dejín“ priniesť plastickejší obraz spoločensko-historických udalostí 20. storočia.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa/flipchart, krieda/fixky, prístup na internet a streamovacie služby, prípadne DVD prehrávač a DVD s filmami

Postup:

1. fáza: Zoznámenie sa s príbehom pamätníčky

(časová dotácia: 45 min)

- Žiaci si prečítajú pamätníčkin príbeh.
- Učiteľ/ka rozdelí triedu na dve skupiny.
 - > 1. skupina sa zameria na tú časť príbehu, v ktorej pamätníčka spomína, ako sa jej príbuzných dotkol holokaust.
 - > 2. skupina dostane za úlohu vyznačiť si tie časti rozhovoru, v ktorých pamätníčka spomína na svoje osudy počas 2. svetovej vojny.
- Obe skupiny si vypíšu alebo vyznačia dané situácie.
- V závere celá trieda diskutuje o daných aspektoch v pamätníčkinom rozprávaní.

2. fáza: Zasadenie príbehu do historických súvislostí

(časová dotácia: 45 min + čas na pozretie filmu)

- Pedagóg/pedagogička spolu so žiakmi pripraví časovú os.
 - > Na osi žiaci vyznačia udalosti súvisiace s nástupom fašizmu a 2. svetovou vojnou (Hitlerov nástup k moci, Norimberské zákony, vypuknutie 2. svetovej vojny, vznik Slovenského štátu/republiky, Židovský kódex, koncentračné a pracovné tábory, atď.).
 - > Ak je potrebné niektoré pojmy dovysvetliť, učiteľ/ka zadá triede úlohu vyhľadať si definície v relevantných zdrojoch a spoločne o zisteniach diskutujú. Prípadne sa objasnenia pojmov môže ujať pedagóg/pedagogička.
- Žiaci doplnia na časovú os aj udalosti zo života pamätníčky, ktoré sa týkali jej prežitia a aj prežitia jej príbuzných.
- Učiteľka si s triedou pozrie film, ktorý zobrazuje prežívanie detstva počas holokaustu.
- Tipy na filmy:

Život je krásny (1997)

Chlapec v pruhovanom pyžame (2008)

3. fáza: Prepojenie historických dát a pojmov s príbehom pamätníčky a porovnanie s filmovým spracovaním

- Žiaci sa rozdelia na dve skupiny:
 - > 1. skupina si ešte raz prejde dôležité momenty zo života pamätníčky počas druhej svetovej vojny.
 - > 2. skupina sa zameria na zobrazenie detstva vo filme.
- S pomocou učiteľa/ky zasadia oba príbehy do historického kontextu na časovej osi.
- V závere všetci diskutujú o zážitkoch a skúsenostiach pamätníčky a zobrazení detstva počas holokaustu vo filme.

Aktivita 2: Pracovný tábor Nováky

skupinová, hromadná aktivita

Cieľová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

3 – 3,5 vyučovacej hodiny

Téma:

príbehy 20. storočia, 2. svetová vojna, pracovné tábory na Slovensku počas 2. svetovej vojny

Cieľ:

Prepojením osobného príbehu pamätníčky a historických poznatkov o pracovných táboroch na území Slovenska počas 2. svetovej vojny priblížiť žiakom túto časť slovenských dejín.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa, krieda/fixky, prístup na internet

Postup:

1. fáza: Zoznámenie sa s problematikou sústreďovacích pracovných táborov na Slovensku

(časová dotácia: 45 min)

- Učiteľ/ka začne s triedou rekapitulovať vedomosti o 2. svetovej vojne formou diskusie.
- Následne pedagóg/pedagogička uvedie žiakov do témy pracovných táborov. Kedy a ako vznikali, kde boli umiestnené, ako fungovali.
- Môže triede prehrať [podcast o pracovných táboroch](#) a žiaci si po jeho vypočutí spoločne zapíšu dôležité informácie o pracovných táboroch na tabuľu/flipchart alebo do textového editora v počítači.
- Tipy na materiály o pracovných táboroch na Slovensku počas 2. svetovej vojny:
 - > [Holokaust a pracovný tábor na východnom Slovensku - HistoryLab](#)
 - > [Ako dnes vyzerajú miesta bývalých pracovných táborov Židov na Slovensku - Jano Kováčik - \(blog.sme.sk\)](#)
 - > [Pracovné tábory – 2. časť - Aktuálne rubriky - Rádio Slovensko - RTVS.sk](#)
 - > [Pracovný tábor vo Vyhniach. Väzenie, ktoré nepotrebovalo plot - Post Bellum SK - \(blog.sme.sk\)](#)

2. fáza: Zoznámenie sa s príbehom pamätníčky a zasadenie do historického kontextu
(časová dotácia: 45 min)

- Žiaci si vypočujú alebo prečítajú príbeh pamätníčky.
- Dostanú zadanie v skupinách po štyroch si prečítať príbeh ešte raz so zameraním sa na časti, v ktorých pamätníčka popisuje svoj život v pracovnom tábore Nováky. Tieto pasáže si vyznačia.
- Na záver hodiny diskutujú o tom, čo zažila pamätníčka a jej rodina v pracovnom tábore Nováky.

3. fáza: Prepojenie sociálno-historických poznatkov s príbehom pamätníčky
(časová dotácia: 45 minút – 75 minút)

- Učiteľ/ka sa vráti k poznatkom, ktoré žiaci nadobudli v 1. a 2. fáze.
- Trieda si môže vypočuť ešte vybrané zážitky ďalšieho pamätníka, ktorý bol ako dieťa v pracovnom tábore Nováky (príbeh pamätníka je dostupný na webe Memoryofnations.sk: *Eli Stahl (1934)*).
- Žiaci pod vedením učiteľa/ky diskutujú o novonadobudnutých poznatkoch a prostredníctvom reflexie ich prepájajú so súčasnosťou:
 - > Dotýkajú sa nás tieto historické udalosti aj v súčasnosti?
 - > Akým spôsobom sa nás môžu dotýkať?